

Działamy, więc jesteśmy! - zaangażowany samorząd uczniowski

2020-02-14

Samorząd uczniowski może zrobić wiele, żeby czas spędzony w szkole był dla uczniów także doświadczeniem aktywności obywatelskiej i społecznej. Potrzebne jest mu do tego wsparcie ze strony nauczycieli, wiedza i narzędzia. O tym, jak od najmłodszych lat budować postawy uważności i zaangażowania, rozmawiali uczestnicy konferencji „Odpowiedzialny i zaangażowany samorząd” - opiekunowie samorządów uczniowskich, urzędnicy, aktywiści i eksperci.

Wiedza to fundament

Na zaproszenie Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Krakowa odpowiedziało ponad 150 nauczycieli – opiekunów samorządów uczniowskich. Zrównoważony rozwój, ekologia, partycypacja społeczna i bezpieczeństwo – były głównymi tematami konferencji.

Otwierając wydarzenie, zastępca prezydenta Krakowa ds. edukacji, sportu i turystyki Anna Korfel-Jasińska podkreśliła, że zadaniem opiekunów samorządów jest nie tylko inspirować, ale i wspólnie z uczniami podejmować trudne, nurtujące młodzież tematy. – Napływa do nas wiele niepokojących sygnałów, jak choćby te o zachodzących zmianach klimatycznych. Nie możemy na tym niepokoju poprzestać. Czas zacząć rozmawiać, a także pomyśleć o konkretnych działaniach, które są w naszym zasięgu tu i teraz – zaznaczyła wiceprezydent Krakowa.

Skuteczne działania – niezależnie od obszaru, w którym są podejmowane – muszą być oparte na wiedzy. Jej deficyt widać szczególnie w obszarze ekologii, zwłaszcza gdy mowa o kryzysie klimatycznym. – Musimy odróżnić wiarę w kryzys klimatyczny od wiedzy o kryzysie klimatycznym. A więc przestać wierzyć, a zacząć wiedzieć. Dostęp do wiedzy jest dziś szeroki, mamy na przykład świetny polski portal „Nauka o klimacie”, gdzie można poczytać o tym, czym jest kryzys klimatyczny i jak mu przeciwdziałać – mówi Kamil Wyszowski, Dyrektor Generalny UN Global Compact w Polsce. To inicjatywa sekretarza generalnego ONZ, zajmująca się współpracą z biznesem, nauką i rządami krajów, swego rodzaju think thank akumulujący wiedzę, gromadzący dane i wyniki badań naukowych, m.in. na temat kondycji środowiska naturalnego.

Część swojego konferencyjnego wystąpienia Kamil Wyszowski poświęcił możliwym konsekwencjom ocieplenia klimatu, takim jak: coraz dłuższe susze, kurczenie się dostępu do wody słodkiej (widoczne już w przypadku państw wyspiarskich, np. Kiribati), zaburzenie bilansu wodnego (utrata wód głębinowych), kryzys migracyjny wywołany falą uchodźców klimatycznych, wreszcie – ryzyko wystąpienia epidemii nowych chorób. Jak mówił, zjawiska te mogą osiągnąć taki poziom, którym nie będziemy już w stanie zarządzać. – Musimy na przykład pamiętać, że zmarzliny kryją w sobie różne patogeny, które mogą być dla człowieka śmiertelne. Niedawno zbadano słup lodowy wydobyty z lodowca w Tybecie, pochodzący sprzed 15 tysięcy lat. W oczyszczonym kawałku zidentyfikowano 38 wirusów. Na 24 z nich nie mamy odporności, ponieważ nigdy się z nimi nie zetknęliśmy. Topniejący lodowiec może uwolnić rozmaite patogeny, te zaś mogą spowodować wielkie wymieranie, nie tylko ludzi, ale i innych organizmów żywych – zaznacza Wyszowski.

Uruchomić gen sprawczości

Te informacje są alarmistyczne, ale bardziej niż przygnębiać powinny nas zmobilizować do działania. – Są trzy rzeczy, które może zrobić każda szkoła, aby ratować planetę – mówił podczas dyskusji Kamil Wyszowski. – Po pierwsze nie ignorować problemu, odważyć się na dyskusję na ten temat, najpierw w gronie pedagogicznym, potem z uczniami. Po drugie, wspierać młodzieżowe strajki klimatyczne. One będą się odbywać, bo młodzież coraz śmielej wzywa dorosłych do działania. Po trzecie, zachęcać uczniów do dobrych praktyk, np. segregacji odpadów, pokazywać, jak działa fotowoltaika i jak pozyskiwać czystą energię.

Pomagają w tym takie programy jak ten prowadzony przez Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania – „Krakowskie szkoły najlepiej segregują odpady”. W ramach programu odbywają się szkolenia dla nauczycieli, lekcje w szkołach, warsztaty w siedzibie MPO, a przede wszystkim organizacja na terenie szkół właściwego systemu selektywnej zbiórki odpadów. Pracownicy MPO odbierają też odpady nietypowe, zielone, wielkogabarytowe, tekstylia oraz elektroodpady (baterie, drobna elektronika, płyty kompaktowe, żarówki). Te ostatnie można wrzucać do rozlokowanych w mieście ekopudeł.

Młodzież pokazała, że sama potrafi się zorganizować. We wrześniu 2019 r. młodzieżowy strajk klimatyczny odbył się w 61 polskich miastach, również w Krakowie. Młodzi, coraz bardziej świadomi wyzwań związanych z ekologią, wciąż apelują do dorosłych: „nie zostawiajcie nas samych”. Domagają się rzetelnej edukacji, wysłuchania, chcą wspólnie z nauczycielami wypracować odpowiedzi na nurtujące ich pytania i wątpliwości. Przed szkołą stoi więc ważne zadanie – tak zagospodarować entuzjazm młodzieży, aby uruchomić u niej gen sprawczości, pokazać, jak można się zaangażować, ale też otworzyć się na uczniowskie inicjatywy. Te dotyczące środowiska, lokalnego otoczenia, budowania bezpieczeństwa czy wielu innych dziedzin.

Przydatne narzędzia

Ciekawym przykładem zaangażowania młodzieży w proces współdecydowania jest metoda mappingu, którą wykorzystano do oceny poczucia bezpieczeństwa uczniów na terenie 26 krakowskich szkół (pilotaż w ramach programu „Bezpieczny Kraków”). Uczniowie sami identyfikowali miejsca, w których czują się niebezpiecznie (np. ciemne korytarze, przejścia pod schodami) i które chcieliby zmienić. Wzmocniło to też integrację uczniów i nauczycieli wokół tematu bezpieczeństwa w szkole. Szerzej projekt ten podczas konferencji omawiali Anna Wojcieszczak, Jakub Mączka i Mateusz Badecki.

Innym narzędziem, które daje młodzieży poczucie sprawczości, jest tzw. budżet uczniowski, czyli szkolny budżet partycypacyjny. Dzięki niemu społeczność szkolna sama decyduje o przeznaczeniu części szkolnego budżetu. – Uczniowie tworzą pomysły, zgłaszają projekty, a następnie sami wybierają te, które ich zdaniem są najbardziej atrakcyjne – wyjaśniała Katarzyna Pliszczyńska z Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, pokazując, jak krok po kroku urzeczywistnić taki budżet. Pozwala on usłyszeć potrzeby uczniów, integruje, uczy współpracy i odpowiedzialności, wzmacnia przekonanie, że warto się angażować.

W naszym mieście młodzież może się też włączyć w Budżet Obywatelski Miasta Krakowa – zniesiono kryterium wieku zarówno przy składaniu projektów, jak i przy głosowaniu. W 2019 r. odsetek głosów oddanych przez dzieci i młodzież poniżej 16. roku życia sięgnął 10%. Młodzi, podobnie jak inne grupy wiekowe, stawiali głównie na zieleń i ochronę środowiska, infrastrukturę i sport.

Chęci nie do zmarnowania

Uczniowie nie zdobędą kompetencji społecznych i obywatelskich, jeżeli będą tylko słuchać, co na ten temat mówi nauczyciel. Niezbędne jest działanie: samodzielne, zespołowe, z całą klasą, z uczniami innych klas.

– Bywa tak, że to uczniowie od nauczycieli oczekują propozycji, które mogliby zrealizować. W tym roku mamy jednak bardzo kreatywny samorząd, który ma świetne pomysły, a my je wspieramy i czuwamy nad realizacją – podkreślają nauczycielki ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 6 przy ul. Niecałej. Magdalena Syska-Potoczek oraz Małgorzata Świerż opiekę nad samorządem uczniowskim sprawują od sześciu lat. – Nasz samorząd spopularyzował w szkole planszówki, przeprowadzając samodzielnie trzy turnieje. Zaangażował się w organizację pokazu mody ekologicznej, czyli strojów wykonanych z odpadów, aby pokazać, że śmieci to surowce, którym można dać drugie życie – wyliczają uczestniczki konferencji. – Zauważamy też, że uczniowie są coraz bardziej zaangażowani. Młodszy biorą przykład ze starszych. Kiedy widzą, że ich koledzy robią w samorządzie fajne rzeczy, sami później chcą kandydować – dodają.

Inicjatywy uczniów mogą mieć zasięg szkolny (np. ławki przed szkołą), lokalny (np. stworzenie ogrodu deszczowego), a także ogólnokrajowy czy światowy (np. obrona osób wykluczonych, pisanie petycji). Sukcesu takich działań nie powinniśmy odmierzać czasem trwania, ale poziomem zaangażowania i satysfakcji uczniów. Najważniejsze, aby mieli poczucie, że to, co robią, ma sens.

Konferencja „Odpowiedzialny i zaangażowany samorząd” odbyła się 13 lutego w Sali Obrad Rady Miasta Krakowa, według programu przygotowanego przez Wydział Edukacji Urzędu Miasta Krakowa.

[Prezentacja z konferencji „Odpowiedzialny i zaangażowany samorząd” \[pdf\]](#)

[Odpowiedzialny i zaangażowany samorząd - ramowy program wydarzenia \[pdf\]](#)